

**Průzkum přístupnosti studia
pro osoby se zdravotním postižením
na vysokých školách**

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Vzdělávání studentů se zdravotním postižením na vysokých školách	4
2.1	Studenti se zdravotním postižením.....	4
2.2	Povinnosti vysokých škol při vzdělávání studentů se zdravotním postižením	6
2.3	Podpora poskytovaná VŠ za účelem vyrovnávání příležitostí.....	7
3	Statistická data o studentech se zdravotním postižením.....	8
3.1	Osoby se zdravotním postižením v České republice.....	8
3.2	Studenti se zdravotním postižením na vysokých školách	9
4	Přístupnost studia pro osoby se zdravotním postižením.....	12
4.1	Bezbariérová přístupnost vysokých škol	12
4.2	Zajištění podpory studentům se zdravotním postižením prostřednictvím centra podpory/kontaktní osoby	14
4.3	Přístupnost internetových stránek a studijního a informačního systému	16
4.4	Zohledňování specifických potřeb uchazečů při přijímacím řízení.....	17
4.5	Opatření pro studenty se zrakovým postižením	19
4.6	Opatření pro studenty se sluchovým postižením	21
4.7	Začlenění tématu zdravotního postižení do studijních programů.....	22
4.8	Vzdělávání týkající se odstraňování architektonických bariér	24
4.9	Vzdělávání zaměřené na problematiku zdravotního postižení, jeho prevenci a včasnou rehabilitaci.....	25
4.10	Průběh studia studentů se zdravotním postižením	27
4.11	Spolupráce se středními školami	30
4.12	Náměty na opatření, která by vedla ke zvýšení počtu studentů se zdravotním postižením na vysokých školách.....	31
5	Závěr	32
6	Seznam tabulek.....	36
7	Seznam grafů	36

1 Úvod

Existence zdravotního postižení zásadním způsobem ovlivňuje život člověka a má dopady nejen na samotné osoby se zdravotním postižením, ale také na jejich rodiny. Nepříznivé důsledky je však možné do určité míry eliminovat systémem prointegračních opatření. Mnohá omezení nejsou totiž dána jen samotnou existencí zdravotního postižení, ale právě nastavením a uspořádáním okolního prostředí. Problémem tedy nemusí být prioritně samotné fyzické, smyslové či jiné zdravotní postižení, nýbrž situace, kdy okolní prostředí nepočítá s existencí zdravotního postižení a osob se zdravotním postižením jako integrální součástí společnosti.

Získání vysokoškolského vzdělání je pro osoby se zdravotním postižením mimořádně významné, neboť je jedním z důležitých předpokladů pro nalezení vhodného pracovního uplatnění, které přispívá k jejich plnohodnotnému a rovnoprávnému postavení ve společnosti.

Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025 proto obsahuje cíl 8.4. - Zvýšení přístupnosti vysokých škol pro studenty se zdravotním postižením, který zahrnuje 4 opatření týkající se např. vyrovnávání příležitostí při přijímacím řízení, sledování charakteristik skupiny studentů se specifickými potřebami, finanční podpory revitalizace a výstavby prostor vysokých škol s ohledem na jejich využívání studenty se specifickými potřebami či kompenzaci zvýšených nákladů souvisejících s jejich studiem v akreditovaných studijních programech.

Na základě těchto skutečností realizoval sekretariát Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením průzkum v oblasti přístupnosti studia pro osoby se zdravotním postižením na vysokých školách. Cílem průzkumu bylo zmapování zkušeností a zjištění aktuálního stavu v této oblasti a získání informací o přijatých opatřeních na podporu studia osob se zdravotním postižením na jednotlivých vysokých školách a jejich fakultách, o počtu studentů se zdravotním postižením, o technickém a materiálním vybavení pro tyto studenty či jim poskytovaných službách.

Průzkum byl realizován metodou dotazníkového šetření, kterého se zúčastnily veřejné i soukromé vysoké školy. Osloveno bylo 23 veřejných vysokých škol univerzitního typu prostřednictvím 146 fakult a 36 soukromých vysokých škol. Vyplněný dotazník zaslalo 106 fakult (z 19 veřejných vysokých škol) a 18 soukromých vysokých škol.

Materiál je rozdělen do pěti částí. První část obsahuje důvod a účel provedeného průzkumu, druhá část stručně popisuje současnou právní úpravu v oblasti inkluzivního

vzdělávání na vysokých školách, třetí část obsahuje statistická data včetně informací o počtu a struktuře studentů se zdravotním postižením. Část čtvrtá shrnuje informace získané na základě vyhodnocení dotazníkového šetření. Pátá, závěrečná část pak shrnuje nejdůležitější zjištění průzkumu.

2 Vzdelávání studentů se zdravotním postižením na vysokých školách

Kapitola shrnuje základní právní rámec týkající se vysokoškolského vzdělávání osob se zdravotním postižením. Obsahuje jak vymezení základních pojmů, tak např. i souhrn povinností vysokých škol vedoucích k zajištění rovných podmínek v této oblasti.

2.1 Studenti se zdravotním postižením

Právní předpisy týkající se vzdělávání dětí, žáků a studentů jsou vystavěny na sociálním modelu zdravotního postižení založeného na přijímání opatření k odstranění překážek bránících osobám se zdravotním postižením v naplňování jejich práva na vzdělání.

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je upraveno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „školský zákon“), a vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 16 školského zákona se dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření odpovídajících jejímu zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám.

Školský zákon upravuje především primární a sekundární vzdělávání. Terciální, tedy vysokoškolské vzdělávání, je upraveno speciálním zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vysokých školách“). U vysokoškolského vzdělávání je

na rozdíl od základního a středního používán pojem studenti se specifickými potřebami (dále také jen „studenti se SP“) obsažený v Pravidlech pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám MŠMT¹ (dále jen „Pravidla MŠMT“), konkrétně v Metodickém pokynu k financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami (dále jen „Metodický pokyn MŠMT“), který tvoří Přílohu č. 3 Pravidel MŠMT. Tento pokyn obsahuje v Části 2 typologii studentů se specifickými potřebami, a to na základě funkčního principu, v rámci kterého je posuzován dopad zdravotního postižení nebo znevýhodnění na průběh vysokoškolského vzdělávání za účelem nastavení nezbytné podpory a pomoci v rámci studia.

Studenti se specifickými potřebami jsou dle Metodického pokynu MŠMT rozděleni do následujících kategorií:

A. Student se zrakovým postižením

A1. uživatel zraku

A2. uživatel hmatu/hlasu

B. Student se sluchovým postižením

B1. uživatel mluveného jazyka

B2. uživatel znakového jazyka

C. Student s pohybovým postižením

C1. s postižením dolních končetin

C2. s postižením horních končetin

D. Student se specifickými poruchami učení

E. Student s poruchou autistického spektra

F. Student s psychickou poruchou či obtížemi, včetně neautistických neurovývojových poruch, tj. narušených jazykových, řečových a jiných komunikačních schopností, nebo chronickým somatickým onemocněním.

Pro účely tohoto průzkumu jsou studenti se zdravotním postižením chápáni zejména jako studenti se specifickými potřebami dle výše uvedených kategorií.

---

¹ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/pravidla-pro-poskytovani-prispevku-a-dotaci-verejny-m-vysokym-2>

2.2 Povinnosti vysokých škol při vzdělávání studentů se zdravotním postižením

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy v České republice. Podle § 1 písm. b) a d) zákona o vysokých školách mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti, a to tím, že umožňují, v souladu s demokratickými principy, přístup k vysokoškolskému vzdělání, k získání odpovídající profesní kvalifikace a hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění.

V České republice je terciární vzdělávání děleno dle zřizovatele na vysoké školy veřejné, soukromé a státní (těmi jsou VŠ policejní a vojenské). Veřejné vysoké školy a soukromé vysoké školy jsou ze zákona právnickou osobou, státní vysoké školy jsou pak organizačními složkami státu. Vzhledem k podobnosti a shodným povinnostem vůči osobám se zdravotním postižením budou veřejné a státní vysoké školy v dalším textu označovány souhrnným pojmem jako „veřejné vysoké školy“.

Mezi klíčová ustanovení vysokoškolského zákona týkající se vzdělávání osob se zdravotním postižením patří § 21 odst. 1 písm. d) a e), který stanoví povinnost veřejných vysokých škol činit všechna dostupná opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole a poskytovat informační i poradenské služby související se studiem.

Finanční podpora při vyrovnávání příležitostí je poskytována zejména prostřednictvím financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami podle Pravidel MŠMT. Faktická podpora studentů se specifickými potřebami je pak často realizována poradenskými centry nebo středisky pro tyto studenty, která jsou zřízena při většině veřejných vysokých škol. Tato centra zajišťují nejen informační servis, ale poskytují kompenzační pomůcky, zajišťují přizpůsobení přijímacích zkoušek, úpravu prostředí, dostupnost digitalizovaných studijních materiálů a výpočetní techniky atd.

Soukromé vysoké školy tyto povinnosti zákonem stanoveny nemají, proto těmto školám není poskytován ani příspěvek na financování zvýšených nákladů vztahujících se na studium studentů se specifickými potřebami.

Všechny vysoké školy mají v souladu s § 21 a § 42 vysokoškolského zákona naopak povinnost ve veřejné části svých internetových stránek zveřejňovat seznam akreditovaných studijních programů, které uskutečňují, včetně jejich typu a profilu, formy výuky a standardní doby studia a také informace o jejich dostupnosti pro osoby se zdravotním postižením.

2.3 Podpora poskytovaná VŠ za účelem vyrovnávání příležitostí

Opatření na podporu vyrovnání příležitostí pro studenty se specifickými potřebami jsou přijímány jednotlivými vysokými školami samostatně, a to většinou v rámci vnitřních předpisů.

Metodický pokyn MŠMT obsahuje podmínky a opatření pro zajištění efektivního poskytování podpory, které musí být veřejnými vysokými školami v případě čerpání finančních prostředků v rámci dotačního programu plněny.

Metodický pokyn MŠMT je v tomto ohledu rozdělen do dvou okruhů. První obsahuje vstupní vymezení technických, organizačních i administrativních podmínek, které zajišťují univerzální přístupnost vysokoškolského prostředí bez ohledu na potřeby konkrétního studenta, tzv. standard univerzální studijní přístupnosti, např. bezbariérové prostory, vybavení speciálními informačními a komunikačními technologiemi či zabezpečení přístupnosti vnitřních informačních systémů. Za jejich splnění odpovídá rektor veřejné vysoké školy a zpravidla na ně není v rámci dotačního programu přispíváno.

Druhý okruh obsahuje výčet servisních či organizačních opatření na podporu konkrétního studenta, např. individuální výuku, osobní či studijní asistenci nebo přepisovatelský servis. Je stanoven také potřebný rozsah, ve kterém je veřejná vysoká škola povinna opatření zajišťovat těm studentům se specifickými potřebami, které vykazuje v žádosti o příspěvek a příspěvek na ně obdrží.

Na veřejných vysokých školách jsou proto zřizována specializovaná centra, která se poskytováním a zajišťováním podmínek pro studium studentů se specifickými potřebami systematicky a kontinuálně zabývají.

Za účelem podpory studentů se specifickými potřebami, vysokých škol a specializovaných center včetně sdílení dobré praxe byla v roce 2013 založena Asociace poskytovatelů služeb studentů se specifickými potřebami jako nezávislé zájmové sdružení právnických osob poskytujících služby studentům se specifickými potřebami na vysokých školách i ostatním členům akademické obce se specifickými potřebami.

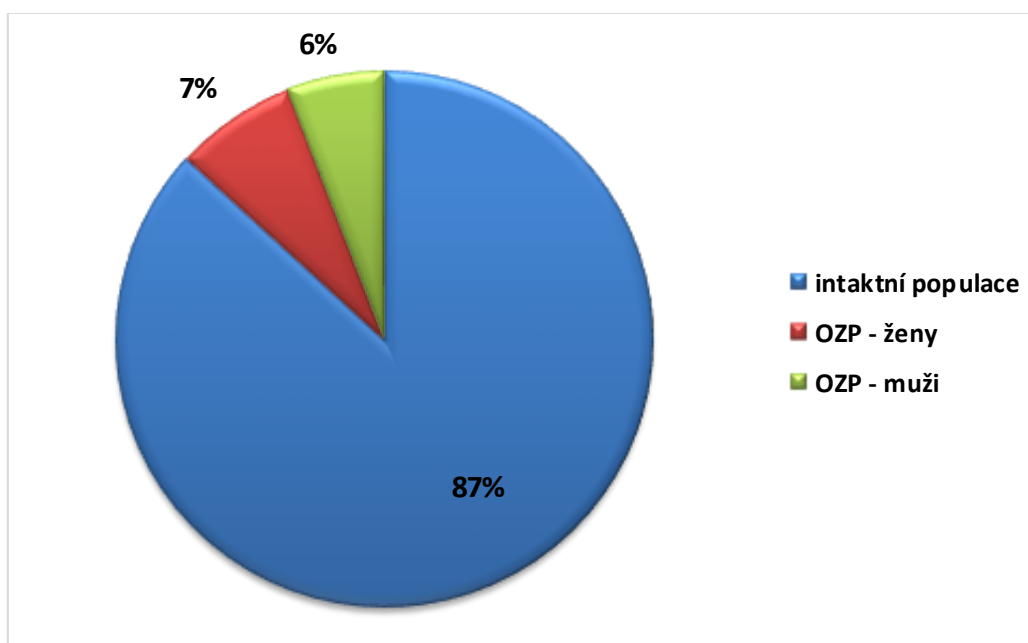
3 Statistická data o studentech se zdravotním postižením

Pro efektivní nastavení podpory uchazečům a studentům se zdravotním postižením je nezbytné mít k dispozici co nejkvalitnější statistické údaje o počtu a struktuře této skupiny osob. Získané informace pak mohou být využívány také jako nástroj k identifikaci a odstraňování bariér, kterým při studiu osoby se zdravotním postižením čelí.

3.1 Osoby se zdravotním postižením v České republice

Podle Výběrového šetření osob se zdravotním postižením² z roku 2018 v České republice žije 1.152 tisíc osob se zdravotním postižením, což je 13 % osob nad 15 let žijících v soukromých domácnostech.

Graf 1 Podíl osob se zdravotním postižením z celkového počtu obyvatel

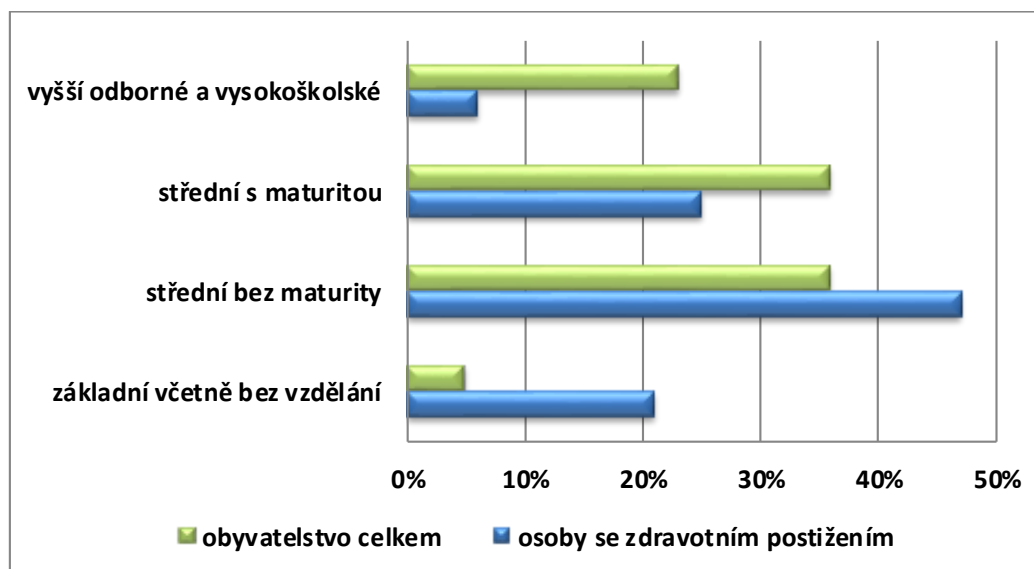

Z šetření také vyplynulo, že osoby se zdravotním postižením dosahují častěji nižšího vzdělání, než je tomu u celkové populace. Mezi osobami se zdravotním postižením je čtyřnásobně vyšší podíl osob pouze se základním vzděláním nebo bez vzdělání (21 % oproti 5 %) a také se středním vzděláním bez maturity (47 % oproti 36 %), kterou nemají v celkovém souhrnu více než dvě třetiny osob se zdravotním postižením mezi 35–49 lety.

² Český statistický úřad. 2019. Výběrové šetření osob se zdravotním postižením – 2018. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-postizenim-2018>

Graf 2 Dosažené vzdělání osob se zdravotním postižením a obyvatelstva celkem ve věku 35–49 let

Zastoupení osob s dosaženým středním vzděláním s maturitou a s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním je oproti nižšímu vzdělání méně časté, maturitu nebo vyšší vzdělání dokončila jen necelá třetina (32 %) osob se zdravotním postižením, přestože v celkové populaci dosáhla tohoto vzdělání více než polovina (53 %) obyvatel daného věku.

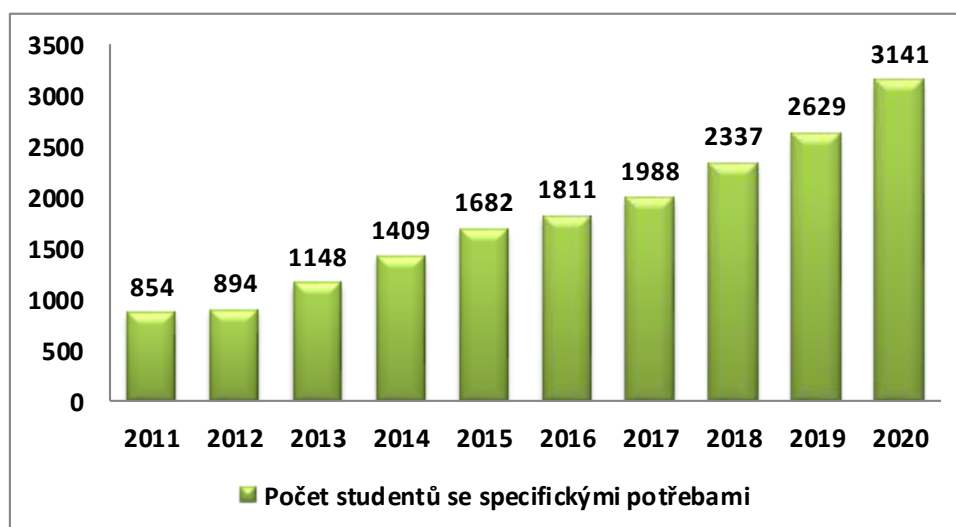
Zdravotní postižení má ve spojení s dosaženým vzděláním a věkem významný vliv na pracovní a ekonomické postavení.

3.2 Studenti se zdravotním postižením na vysokých školách

Podkapitola shrnuje a analyzuje data získaná prostřednictvím vyplněné tabulky, jež byla součástí dotazníkového šetření. Tabulku vyplnilo celkem 124 fakult a soukromých vysokých škol z celkového počtu 182 oslovených škol, tj. cca 68 %. Celkové počty studentů se specifickými potřebami jsou tedy pouze orientační, ne všechny vysoké školy také tyto studenty evidují a zároveň ne všichni studenti o svém postižení školu informují.

Dle statistik MŠMT i výsledků průzkumu se počet studentů se specifickými potřebami od roku 2011 kontinuálně zvyšuje. MŠMT evidovalo v roce 2020 3.141 těchto studentů, což je oproti roku 2011 nárůst o 2.287 (více než 350 %). Průzkum přinesl obdobné výsledky - v akademickém roce 2010/2011 dle získaných údajů studovalo na vysoké škole 853 studentů se specifickými potřebami, v akademickém roce 2020/2021 tento počet vzrostl na 2.937.

Graf 3 Počet studentů se specifickými potřebami³ dle statistik MŠMT

Zdroj dat: MŠMT

Tabulka 1 Počet studentů se specifickými potřebami dle druhu postižení – výsledek průzkumu

Druh zdravotního postižení	Počet studentů		
	2010/2011	2015/2016	2020/2021
Zrakové postižení	127	172	163
Sluchové postižení	114	167	182
Pohybové postižení	208	298	295
Specifické poruchy učení	185	606	1313
Porucha autistického spektra	7	57	156
Psychiatrické onemocnění (schizofrenie, deprese atd.)	17	162	445
Porucha jazykových, řečových či jiných komunikačních schopností	10	17	61
Chronické onemocnění (osoby s kardiologickým onemocněním, astmatem, diabetem aj.)	41	157	271
Studenti se zdravotním postižením, kteří nejsou evidováni dle druhu zdravotního postižení.	144	32	51
CELKEM	853	1.668	2937

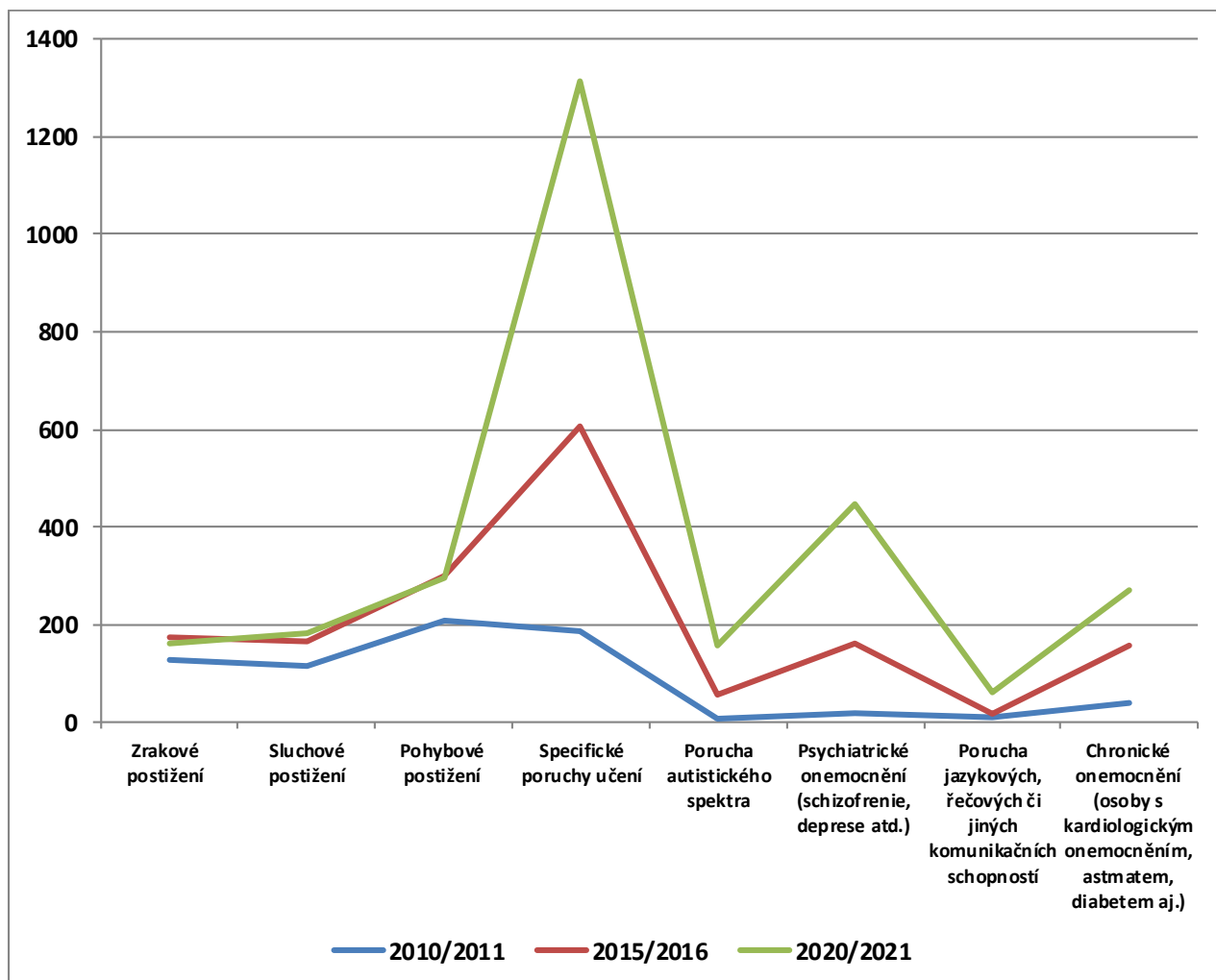
³ Počet studentů se specifickými potřebami, na které byl veřejným vysokým školám poskytnut příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium.

Nejvýraznější nárůst je patrný u skupiny studentů se specifickými poruchami učení, psychiatrickým onemocněním a poruchou autistického spektra. Naopak počty studentů se zrakovým, sluchovým nebo pohybovým postižením vzrůstají jen nepatrně.

Studenti se specifickými poruchami učení pak tvoří téměř polovinu všech evidovaných studentů se specifickými potřebami (44,7 %), druhou nejpočetnější skupinu tvoří s větším odstupem studenti s psychiatrickým onemocněním s 15,6 % a studenti s pohybovým postižením (10 %). Nejméně početnou skupinu tvoří studenti s poruchou jazykových, řečových či jiných komunikačních schopností (2 %), studenti s poruchou autistického spektra (5,3 %) a studenti se zrakovým postižením (5,5 %).

Dále je důležité uvést, že od akademického roku 2010/2011 klesá počet vysokých škol, které studenty se specifickými potřebami neevidují. Dle průzkumu je těchto škol 51 a jedná se především o ty, které nežadají o příspěvek na financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami.

Graf 4 Vývoj počtu studentů dle druhu zdravotního postižení

4 Přístupnost studia pro osoby se zdravotním postižením

Kapitola shrnuje a analyzuje data získaná prostřednictvím vyplněného dotazníkového šetření. Pro vyhodnocení byly otázky pro větší přehlednost rozděleny do jednotlivých podkapitol dle tematických celků. Každá podkapitola obsahuje i komparaci z hlediska dostupnosti a zprostředkovávání podpory pro studenty se specifickými potřebami u veřejných a soukromých vysokých škol a vybrané příklady dobré praxe či komentáře.⁴ Veškeré závěry získané vyhodnocením dotazníků vychází z vlastního hodnocení a názorů vysokých škol, ne všechny vysoké školy také odpověděly na všechny otázky.

4.1 Bezbariérová přístupnost vysokých škol

Bezbariérová přístupnost⁵ je jednou ze základních podmínek zapojení osob se zdravotním postižením do života společnosti, zajišťuje možnost bezpečného a samostatného užívání veřejného prostranství a budov, a tím přispívá k naplnění práva na volný pohyb v nejširším smyslu. Úpravy ve prospěch osob se zdravotním postižením jsou již běžným standardem při provádění rekonstrukcí a výstavby nových prostor.

Investice do infrastruktury umožňující zajistit bezbariérovost vysokých škol jsou poskytovány v rámci dotačního programu MŠMT č. 133 210 „Rozvoj a obnova materiálně technické základny veřejných vysokých škol.“ Na tento program bylo od roku 2011 do roku 2019 vyčleněno více než 13 mld. Kč. Pokračování investičního programu s tímto zaměřením je také jedním z opatření Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025.

Většina vysokých škol zapojených do průzkumu uvedla, že jsou jejich budovy a areály částečně bezbariérově přístupné, a to zejména pro osoby s omezenou schopností pohybu (výtahy, rampy, bezbariérové WC). Plně přístupných je dle zjištění téměř polovina veřejných vysokých škol. Mnohé z nich však uvedly, že opatření pro osoby s omezenou schopností orientace nemají doposud realizována v plném rozsahu (hlasová navigace, indukční smyčky,

---

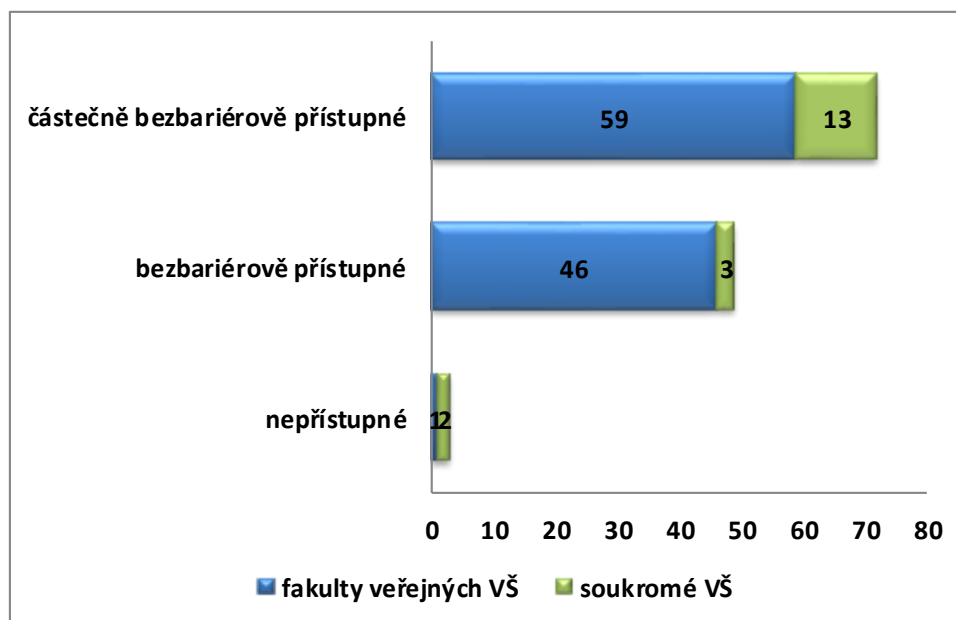
⁴ Pokud fakulty jedné veřejné vysoké školy odpovídaly na danou otázku shodně, je u komentáře uveden název veřejné vysoké školy bez uvedení fakulty.

⁵ Detailní řešení staveb z hlediska bezbariérové přístupnosti a užívání je upraveno prováděcím předpisem stavebního zákona, vyhláškou č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

vodící linie). Fakticky by tedy byly zařazeny do kategorie vysokých škol, jejichž budovy jsou přístupné částečně.⁶

Naopak počet soukromých vysokých škol, které uvedly, že jsou plně bezbariérově přístupné, je velmi málo (3). Tato skutečnost byla odůvodňována zejména absencí finanční podpory pro přijímání opatření k zajištění přístupnosti.

Graf 5 Bezbariérová přístupnost budov vysokých škol

Příklady dobré praxe:

V budově jsou umístěny 2 výtahy, nízké prahy, bezdotykové otevírání dveří na fotobuňku, bezbariérové parkování v garáži a hlasová navigace.

Fakulta tropického zemědělství, Česká zemědělská univerzita v Praze

Budova fakulty splňuje požadavky vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb; příklady úprav: bezbariérový vchod, bezbariérové WC, výtah, možnost využití indukční smyčky, přirozené i umělé vodící linie, přístupnost výukových prostor atd.

Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

⁶ Nenaplní všechny požadavky vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

Budova disponuje výtahem ze suterénu, bezbariérovým WC v každém patře; výtah, učebny a kanceláře jsou označeny Braillovým písmem.

Fakulta veřejných politik, Slezská univerzita v Opavě

Pavilony LA, LB, LD v rámci celkové rekonstrukce a pavilon LF v rámci výstavby provedeny tak, aby odpovídaly platným požadavkům a řádně kolaudovány. Pavilon LC (rekonstruovaný 2007) dostupný z pavilonů LD a LB, posluchárna LC vybavena dvěma místy pro osoby s tělesným (upravené místo přístupné pro "vozíčkáře") a smyslovým (přenos do naslouchadel) postižením.

Fakulta bezpečnostního inženýrství, Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava

Nájezdová rampa u hlavního vchodu do budovy; všechny výtahy/učebny/WC jsou bezbariérové; veškerá označení v budově jsou duplicitně i Braillovým písmem.

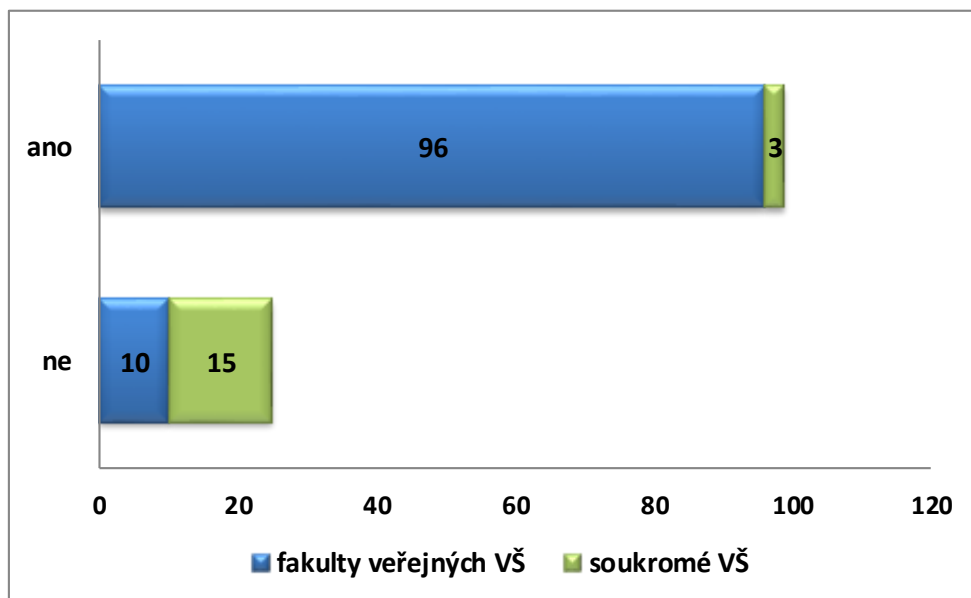
Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.

4.2 Zajištění podpory studentům se zdravotním postižením prostřednictvím centra podpory/kontaktní osoby

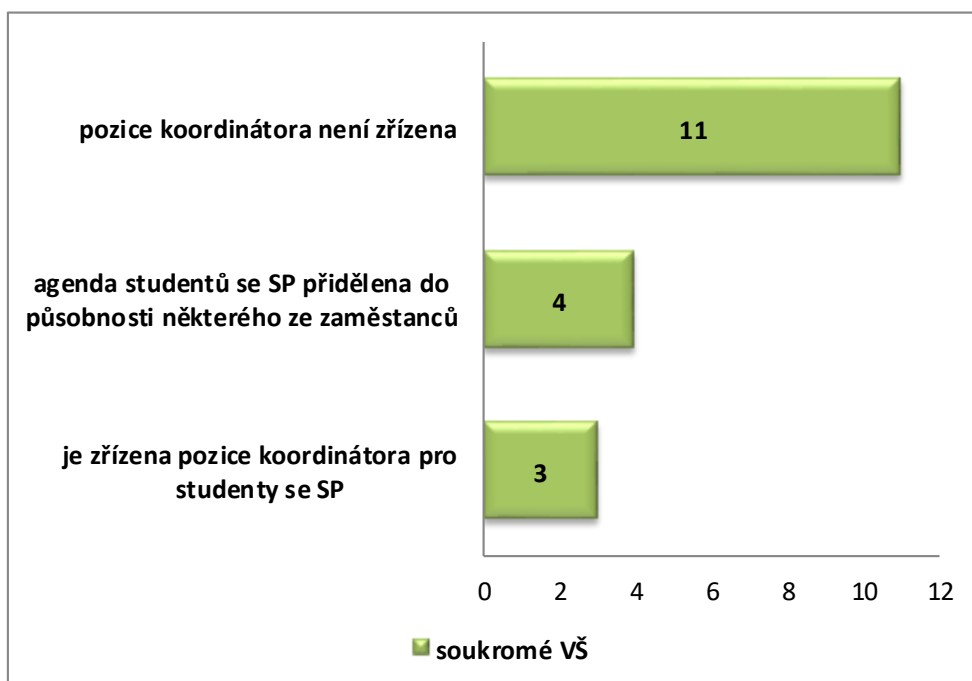
U většiny veřejných vysokých škol již fungují centra podpory studentů se specifickými potřebami. Obdobná centra nebyla doposud zřízena pouze u tří veřejných vysokých škol (10 fakult) zapojených do průzkumu. Na většině fakult je zřízena i funkce koordinátora či kontaktní osoby. Tento zaměstnanec, zpravidla studijní referent/ka, zprostředkovává kontakt s centrem podpory a poskytuje základní poradenství. Koordinátoři pak běžně fungují při centrech podpory.

Opačná situace je u soukromých vysokých škol, pouze tři z nich uvedly, že u nich byla centra podpory studentům se zdravotním postižením zřízena. Tato skutečnost je odůvodňována zejména absencí finanční podpory na realizaci opatření na podporu studentů se specifickými potřebami. Tyto tři školy také uvedly, že mají zřízenou funkci koordinátora, který se touto agendou zabývá výlučně. Na 4 soukromých školách je pak tato agenda přidělena do působnosti některého ze zaměstnanců, např. pracovníkovi/ci rektorátu či studijního oddělení. 11 soukromých vysokých škol pak obdobnou funkci zřízenou nemá.

Graf 6 Existence specializovaného centra podpory studentů se specifickými potřebami

Graf 7 Existence pozice koordinátora pro studenty se SP na soukromých VŠ

4.3 Přístupnost internetových stránek a studijního a informačního systému

K zajištění rovného přístupu ke studiu osobám se zdravotním postižením je nezbytné zajistit také odpovídající přístup k relevantním informacím. U vysokých škol se tak jedná nejen o zpřístupnění internetových stránek, ale také o zpřístupnění studijních a informačních systémů.

Přístupnost internetových stránek vysokých škol a dalších povinných subjektů upravuje zákon č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přístupnosti“). Dle uvedeného zákona je vysoká škola povinna zajistit, aby jí spravované internetové stránky a mobilní aplikace byly přístupné také pro osoby se zdravotním postižením (zejména pro osoby se zrakovým postižením, osoby s kognitivními poruchami nebo poruchami učení). Tato povinnost se však nevztahuje na zajištění přístupnosti internetových stránek v plném rozsahu, ale pouze na skutečnosti, které je škola povinna zveřejňovat podle jiného právního předpisu v rámci výkonu působnosti v oblasti veřejné správy na úseku školství, vědy, výzkumu, vývoje, inovací, jiné tvůrčí činnosti a péče o děti a mládež nebo podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

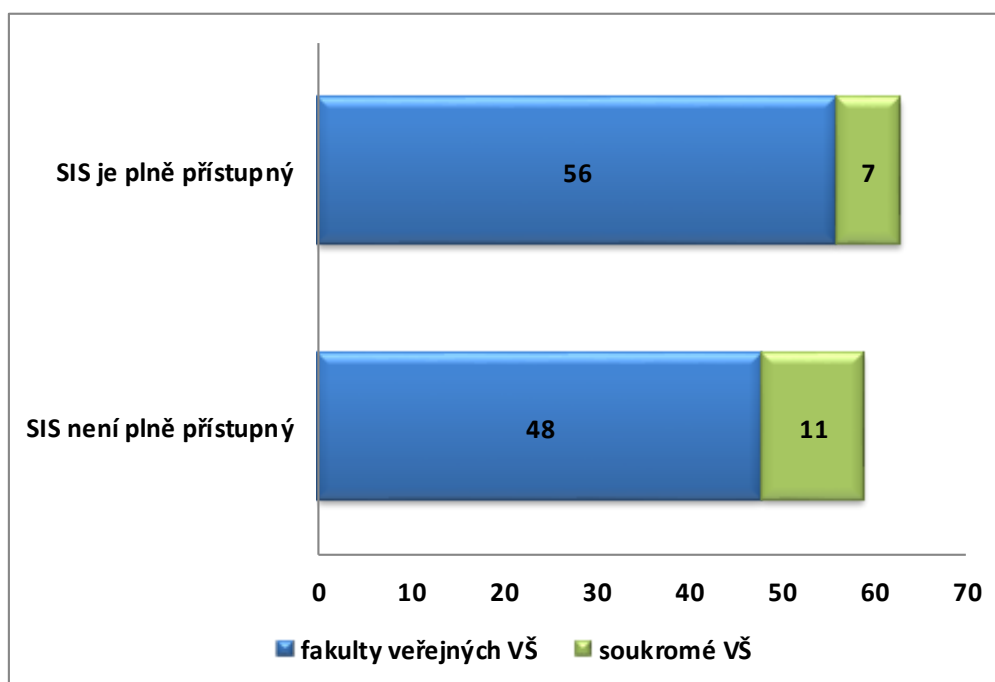
Dle zákona o vysokých školách se tak uvedená povinnost vztahuje např. na lhůtu pro podání přihlášek ke studiu a způsob jejich podávání, podmínky přijetí, rámcový obsah přijímací zkoušky, kritéria pro její vyhodnocení a nejvyšší počet studentů přijímaných ke studiu v příslušném studijním programu či výši poplatků.

Na zajištění přístupnosti informačních a studijních systémů se obdobná povinnost nevztahuje, proto vždy záleží na přístupnosti konkrétního programu/systému, který vysoká škola využívá. Více než polovina fakult veřejných vysokých škol uvedla, že jsou jejich informační a studijní systémy přístupné, stále je však vysoké množství škol, jejichž systémy plně přístupné nejsou. Dle komentářů k této problematice se jedná o celorepublikový problém u těch vysokých škol, které využívají systém IS Portál STAG. Situace je však postupně řešena jak na úrovni jednotlivých vysokých škol, tak na úrovni Asociace poskytovatelů služeb studentů se specifickými potřebami na VŠ.

Fakulty Univerzity Karlovy např. uvedly, že univerzita bude přecházet na vyšší verzi studijního a informačního systému (SIS4), který bude plně přístupný pro studenty se zrakovým postižením. Již nyní je však tento systém přizpůsoben jak softwarové lupě, tak čtecímu zařízení.

Graf 8 Přístupnost studijního a informačního systému (SIS)

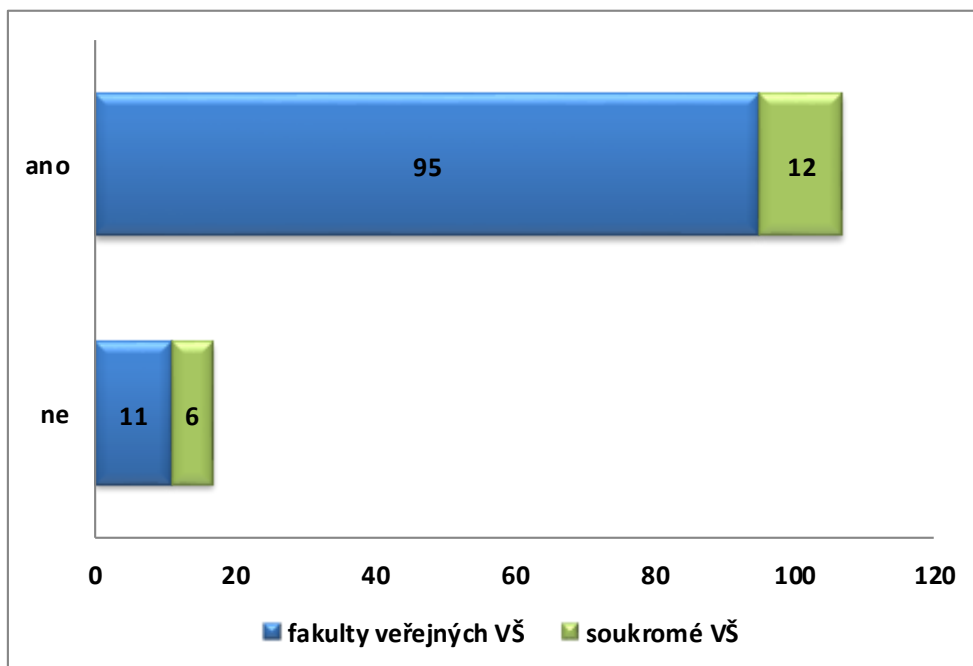
4.4 Zohledňování specifických potřeb uchazečů při přijímacím řízení

Opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole se vztahuje nejen na samotné studium, ale také na přijímací řízení. Standardy podpory při přijímání ke studiu jsou vydávány individuálně jednotlivými vysokými školami, např. na základě Metodického pokynu MŠMT. Nejčastěji se jedná o navýšení časové dotace na konání zkoušky, zajištění individuálního termínu, zajištění asistenčních služeb či konání zkoušky elektronickou formou namísto písemné.

Téměř 90 % fakult veřejných vysokých škol uvedlo, že opatření k vyrovnání příležitostí při přijímacím řízení realizuje. Zbývajících 10 % pak opatření nerealizuje, většinou z důvodu nekonání přijímacích zkoušek, kdy jsou studenti přijímáni ke studiu pouze na základě předchozích studijních výsledků.

Soukromé vysoké školy nejčastěji v průzkumu uváděly, že tuto problematiku nemají vnitřním řádem či podobným dokumentem upravenou a k uchazečům přistupují individuálně.

Graf 9 Úprava opatření k zajištění vyrovnání příležitostí při přijímacím řízení

Příklady dobré praxe:

Uchazečům se ZP je na základě jejich žádosti nabídnuto vhodné řešení, např. prodloužení času na test, asistent, předčítání otázek, tlumočení do ČZJ apod.

Fakulta tropického zemědělství, Česká zemědělská univerzita v Praze

Obecné standardy podpory poskytované uchazečům o studium a studentům se specifickými potřebami (Pokyn prorektora č. 13P/2018) jsou celouniverzitně platnou normou upravující pravidla zajišťování rovnocenných podmínek studia osob se specifickými potřebami na ZČU. Cílem je poskytnout těmto osobám maximální kompenzaci důsledků jejich znevýhodnění v souvislosti s přijímacím řízením i samotným studiem. Konkrétně se jedná např. o zajištění individuálního termínu konání zkoušky, zajištění asistenčních služeb (prostorová orientace, doprovodná asistence v areálu školy, studijní asistence v průběhu konání zkoušky, technická asistence při užití kompenzačních pomůcek), navýšení časové dotace na konání zkoušky, nahrazení písemné zkoušky elektronickou formou, tlumočení, přepis apod.

Západočeská univerzita v Plzni

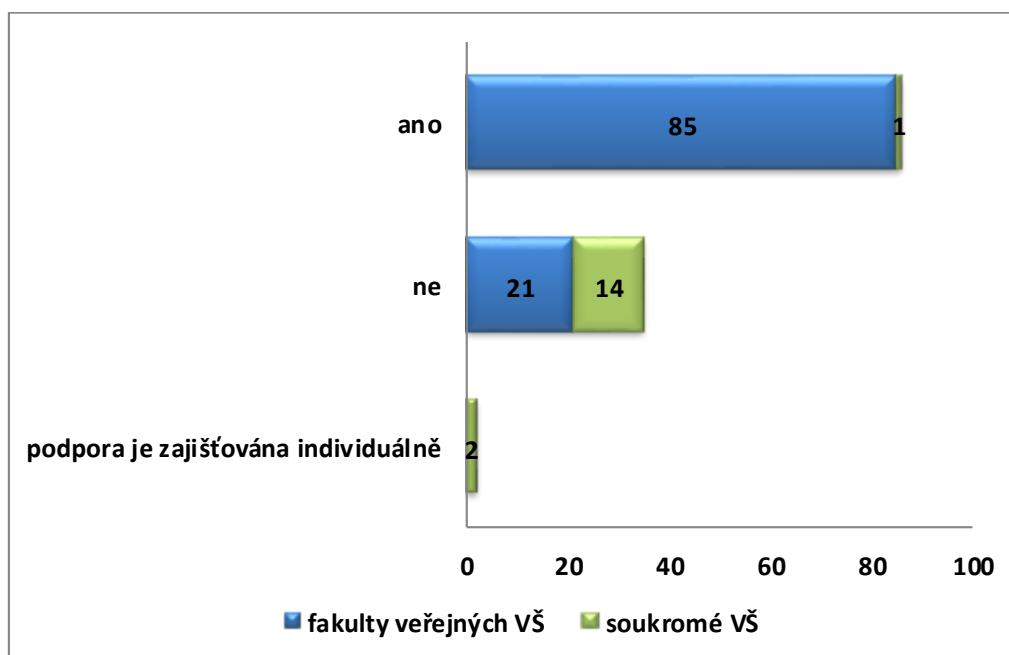
4.5 Opatření pro studenty se zrakovým postižením

Opatření k zajištění podpory studentů se zrakovým postižením jsou realizována v závislosti na funkčním omezení každého studenta. Jedná se o řadu servisních a organizačních opatření dle míry zrakového postižení, např. úpravu světelných podmínek, navýšení času pro práci s textem, vybavení vysoké školy speciálními informačními a komunikačními technologiemi či zajištění asistenčních služeb včetně nácviku prostorové orientace.

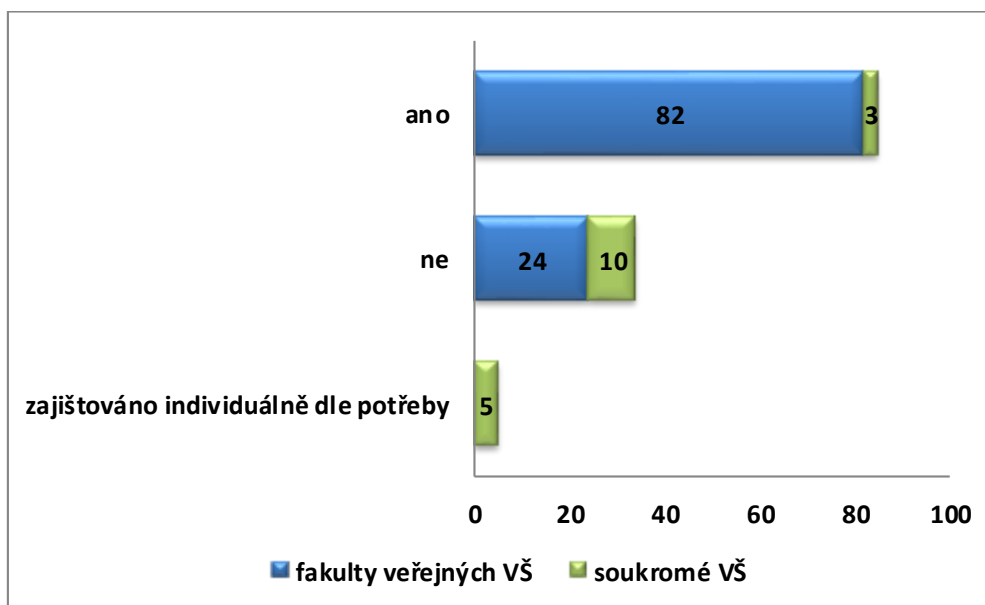
Veřejné vysoké školy realizují opatření zejména prostřednictvím univerzitních center podpory. Většina fakult veřejných vysokých škol v průzkumu uvedla, že univerzita zajišťuje zapůjčení speciálních pomůcek pro studenty se zrakovým postižením nebo má k dispozici specializované učebny vybavené potřebnými technickými pomůckami. 21 fakult uvedlo, že dané technické pomůcky nezajišťují (ani prostřednictvím centra podpory), avšak s vysvětlením, že na dané fakultě studenti se zrakovým postižením nestudují. Obdobná situace je i při zajišťování dokumentů a studijních materiálů v přístupné podobě (např. v čitelném formátu PDF).

Naproti tomu soukromé vysoké školy obdobná opatření téměř nerealizují, vybavení vhodnými technickými pomůckami uvedla pouze jedna soukromá vysoká škola, dokumenty a materiály v přístupné formě mají k dispozici tři školy, dalších pět je pak schopno opatření v případě potřeby realizovat.

Graf 10 Možnost zapůjčení speciálních pomůcek či existence specializované učebny vybavené technickými pomůckami pro osoby se zrakovým postižením

Graf 11 Dokumenty a studijní materiály jsou k dispozici také v digitální podobě přístupné pro osoby se zrakovým postižením

Příklady dobré praxe:

Studenti se zrakovým postižením mají možnost si v APC zapůjčit notebook s hlasovým odečítačem, braillovský řádek, digitální lupy, přenosnou lupy, povelový hlásič VPN, tandemové kolo, sadu hmatových map areálu TUL. K dispozici jsou těmto studentům dvě speciální studovny vybavené technickými pomůckami pro zrakově postižené studenty (PC s hlasovým výstupem, skenery, braillovské tiskárny, digitální lupy, elektrický pichtův psací stroj, tepelná tiskárna).

Technická univerzita v Liberci

Je řešeno centrálně. K dispozici jsou notebooky s odečítačem, braillovské řádky, speciální diktafony, digitální lupy. V rámci CPSSP je možné ze strany studentů využít prostor pro studium.

Univerzita Palackého v Olomouci

Materiály jsou uloženy ve formátu .pdf vhodném ke strojovému čtení.

Akademie HUSPOL, o.p.s.

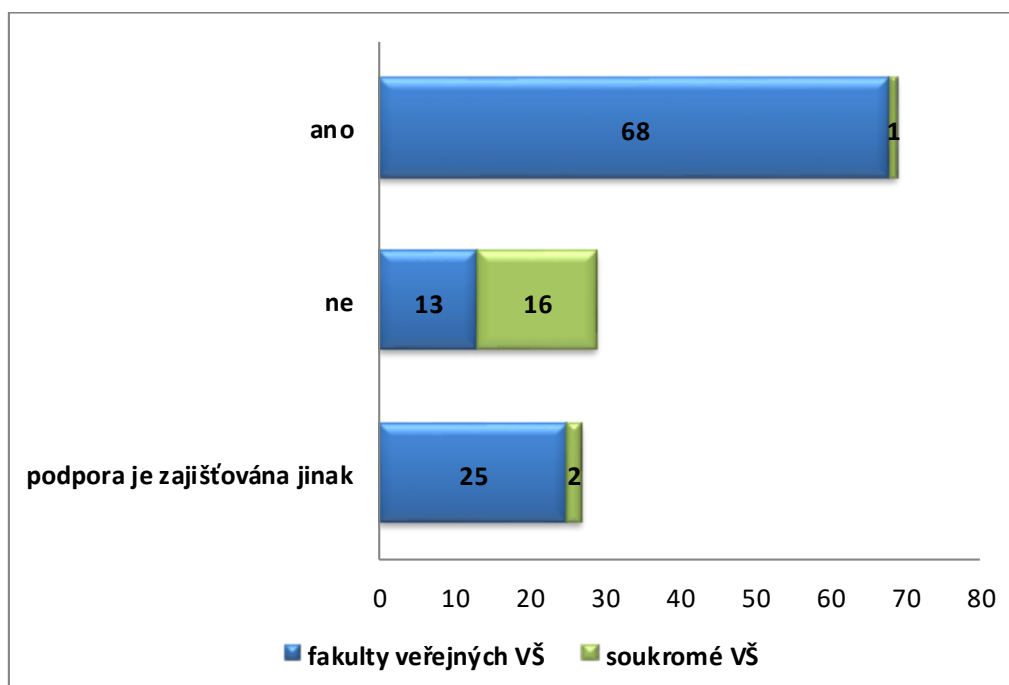
4.6 Opatření pro studenty se sluchovým postižením

U studentů se sluchovým postižením patří mezi typická opatření v závislosti na funkčním omezení např. nácvik efektivní práce s psaným textem včetně kontroly jazykové správnosti nebo časové navýšení pro práci s psaným textem. Pro studenty s těžkým sluchovým postižením je pak stěžejní zajištění tlumočnického servisu, simultánního přepisu či obsahového zápisu.

Tlumočení do českého znakového jazyka či přepis a další obdobné služby pro studenty s těžkým sluchovým postižením je dle výsledků průzkumu schopna zejména prostřednictvím centra podpory (odpověď „ano“ a „zajišťováno jinak“) zajistit většina veřejných vysokých škol.

Soukromé vysoké školy pak tato opatření většinou nerealizují, mimo nezajištění financování opatření na podporu studentů se specifickými potřebami i proto, že u nich neslyšící studenti či studenti s jiným těžkým sluchovým postižením nestudují a nestudovali. Přepis či tlumočení do českého znakového jazyka zajišťuje pouze jedna soukromá vysoká škola.

Graf 12 Zajišťování tlumočení do českého znakového jazyka, přepisu atd. pro studenty se sluchovým postižením

Příklady dobré praxe:

Tlumočnické služby pro studenty se sluchovým postižením jsou v případě potřeby zajišťovány externě. V rámci asistenčních služeb jsou poskytovány služby zapisovatelů.

Západočeská univerzita v Plzni

Zajišťujeme přepis přednášek a cvičení a dle potřeby neslyšícího studenta máme možnost zajistit tlumočení (spolupráce s místními organizacemi pro sluchově postižené osoby).

Fakulta ekonomická, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

V online kurzech je dostupný průběžný přepis mluvy do textových titulků. Pokud kurzy neprobíhají formou online výuky, situace se řeší individuálně se studentem a jeho vyučujícími.

University of New York in Prague, s.r.o.

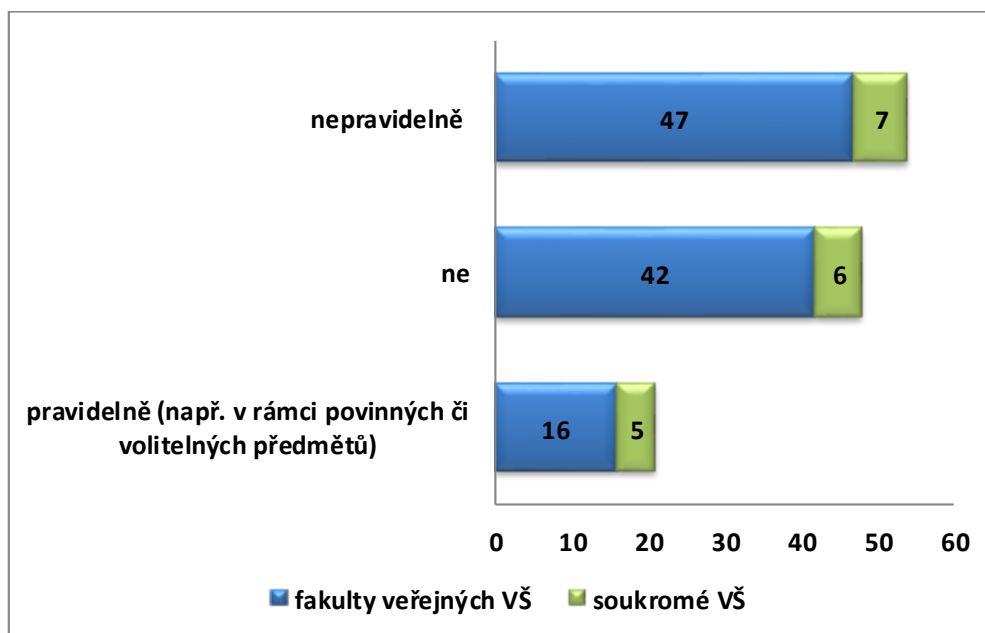
4.7 Začlenění tématu zdravotního postižení do studijních programů

Osvětová činnost zaměřená na ochranu práv a zvyšování povědomí o problematice týkající se osob se zdravotním postižením je důležitá pro respektování jejich práv a důstojnosti a napomáhá také v boji proti stereotypům a předsudkům. Témata týkající se problematiky zdravotního postižení, případně i komunikace s vybranými skupinami osob se zdravotním postižením, by tak měly být součástí studia nejen oborů týkajících se zdravotnictví, sociální práce či pedagogiky.

Dle průzkumu pořádá v rámci studia specializované přednášky upozorňující na problematiku týkající se osob se zdravotním postižením více než polovina veřejných vysokých škol, 47 nepravidelně v rámci konferencí, workshopů apod., 16 pak v rámci povinných či volitelných předmětů. 42 fakult veřejných vysokých škol uvedlo, že tuto problematiku většinou s ohledem na zaměření studijních programů zařazenou do programu přednášek ani jiných vzdělávacích akcí nemá.

U soukromých vysokých škol není vzdělávání v této oblasti běžné, pouze 5 škol má tuto problematiku zahrnutou do studijních programů, nepravidelně pak vzdělávací akce s tímto tématem pořádá 5 z nich.

Graf 13 Pořádání specializovaných přednášek v rámci studia upozorňujících na problematiku týkající se osob se zdravotním postižením

Příklady dobré praxe:

Přednášky probíhají v rámci studijního programu Aplikovaná tělesná výchova a sport osob se specifickými potřebami (zaměření pedagogické, biomedicínské i sportovní), v rámci studijního programu Ortotik-protetik, studia Fyzioterapie nebo jako předmět Aplikované pohybové aktivity pro studenty programu Tělesná výchova a sport.

Fakulta tělesné výchovy a sportu, Univerzita Karlova

Všichni studenti fakulty absolvují v rámci svého studia povinné předměty zaměřené na speciální pedagogiku či psychologii, v rámci nichž je tematika osob se zdravotním postižením obsažena. Další takto zaměřené předměty mohou absolvovat jako povinně volitelné či volitelné. Přednášky zaměřené na sociální práci s osobami se zdravotním postižením, práva osob se zdravotním postižením, ekonomiku sociální sféry apod. si studenti fakulty mohou vybrat jako volitelný předmět také z nabídky Teologické či Zdravotně sociální fakulty JU.

Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

V rámci výuky studijních programů Design nábytku a Tvorba a výroba nábytku je problematika řešena v povinných předmětech: Ateliér navrhování interiéru IV, Ateliér veřejného interiéru, Ateliér interiéru II.

Lesnická a dřevařská fakulta, Mendelova univerzita v Brně

Přednášky, semináře a workshopy jsou zaměřeny na seznámení se a představení jednotlivých druhů handicapů.

Univerzita Jana Amose Komenského, s.r.o.

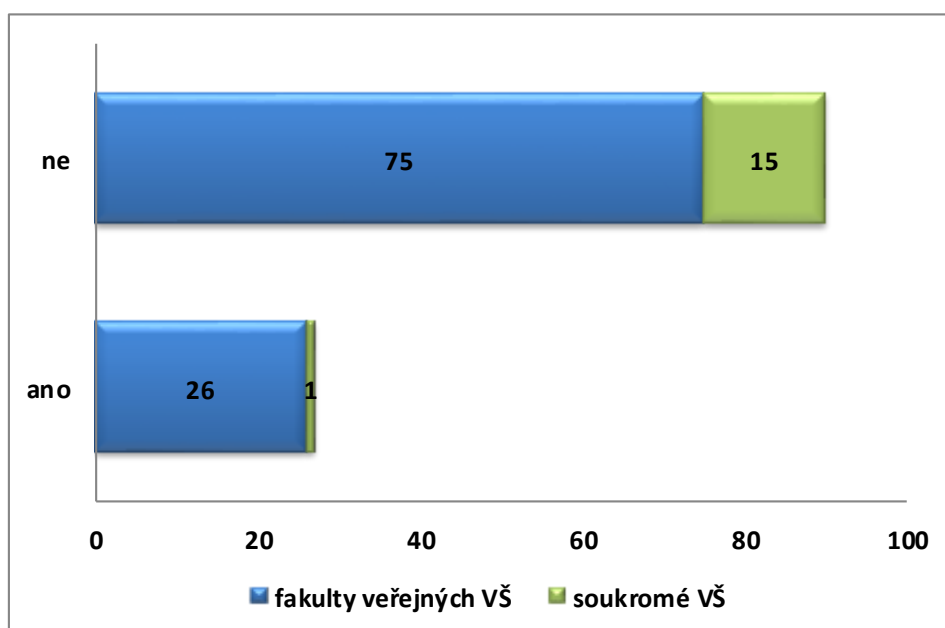
4.8 Vzdělávání týkající se odstraňování architektonických bariér

Zajištění přístupnosti budov, veřejně přístupného prostoru a dopravy je spolu s odstraňováním informačních a komunikačních bariér základním předpokladem pro samostatný a nezávislý život osob se zdravotním postižením a jejich plné zapojení do společnosti. Je proto žádoucí, aby součástí vysokoškolského vzdělávání budoucích odborníků, zejména architektů, stavebních inženýrů a techniků, byla i problematika bezbariérového užívání staveb pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace.

Neméně důležité je i vzdělávání v oblasti návrhu pomůcek pro osoby se zdravotním postižením, které pomáhají kompenzovat dílčí důsledky postižení a umožňují zvládat nejen úkony každodenního života, ale i navýšit kvalitu trávení volného času.

Všechny fakulty architektury a fakulty stavební uvedly, že problematika bezbariérového užívání staveb je součástí studijních programů. Celkem se tato oblast vyučuje na 26 fakultách veřejných vysokých škol a 1 soukromé vysoké škole.

Graf 14 Začlenění vzdělávání v oblasti odstraňování architektonických bariér do studijních programů

Příklady dobré praxe:

Problematika je řešena ve studijních programech Architektura a stavitelství, Stavební inženýrství – Městské inženýrství, Stavební inženýrství – Dopravní stavby.

Fakulta stavební, Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava

V rámci oboru Design - navrhování kompenzačních pomůcek, Architektura - navrhování inkluzivního vystavěného prostředí.

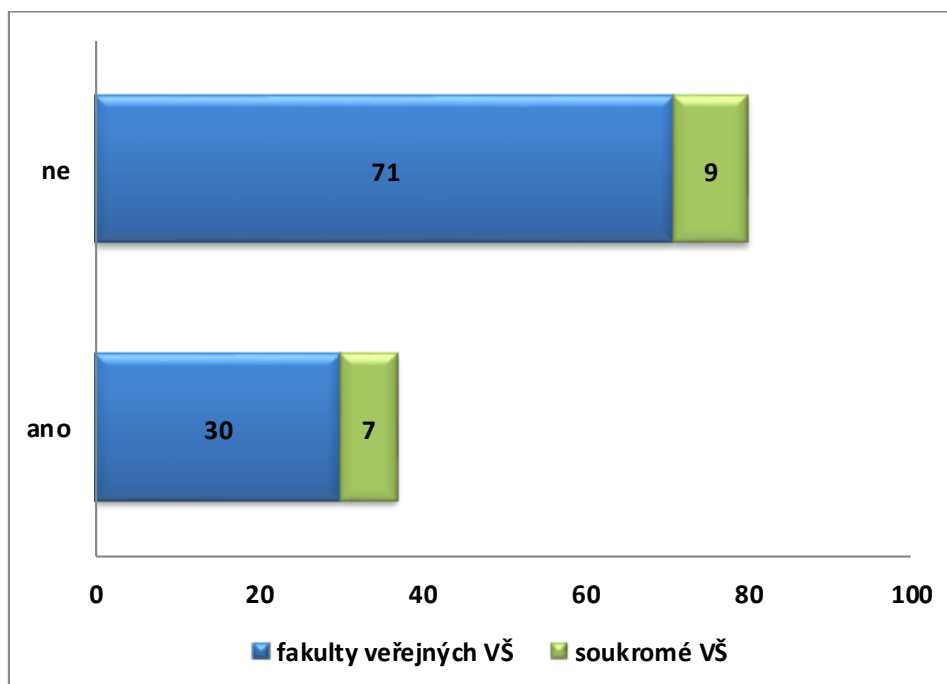
Fakulta architektury, České vysoké učení technické

4.9 Vzdělávání zaměřené na problematiku zdravotního postižení, jeho prevenci a včasnou rehabilitaci

Zdravotní postižení znamená zásadní změnu v životě člověka. Rehabilitace má proto nezastupitelnou úlohu při odstraňování či snižování progresu nemoci nebo následků úrazu a zmírňování jejich důsledků. Je proto nesmírně důležité nejen včasné rozpoznání zdravotního postižení, ale také znalost všech možností rehabilitace, aby byla zajištěna nejen kvalitnější péče a podpora v rámci jednotlivých složek rehabilitace (léčebné, sociální, pedagogické a pracovní), ale aby bylo i poskytování těchto služeb propojené a koordinované. Proto je žádoucí, aby byla tato problematika zařazena do studijních programů vysokých škol zaměřených zejména na lékařství a poskytování zdravotních služeb.

Z průzkumu vyplynulo, že studenty v oblasti rehabilitace a prevence zdravotního postižení vzdělávají nejen všechny lékařské a zdravotnické fakulty veřejných vysokých škol, ale této problematice se dotýkají i studijní předměty na dalších fakultách zaměřených např. na sociální práci či pedagogiku. Celkem má do vzdělávání začleněnu problematiku prevence zdravotního postižení a rehabilitace celkem 30 fakult veřejných vysokých škol a 7 soukromých vysokých škol.

Graf 15 Začlenění vzdělávání zaměřeného na problematiku zdravotního postižení, jeho prevenci a včasnou rehabilitaci do studijních programů

Příklady dobré praxe:

Vyučované předměty: Základy fyzioterapie a vyšetřovacích metod I a II, Speciální pedagogika, Ergoterapie v pediatrii, Ergoterapie v neurologii, Ergoterapie v psychiatrii, Ergoterapie u smyslových vad, Rehabilitace kognitivních funkcí, Sociální a pracovní rehabilitace.

Fakulta zdravotnických studií, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Fakulta zdravotnických studií poskytuje vzdělání v nelékařských zdravotnických oborech. Nutnost včasného odhalení zdravotního postižení a bezprostředního zahájení specializovaného rehabilitačního programu je zmiňována v rámci povinných i povinně volitelných předmětů napříč studijními programy - Ergoterapie, Fyzioterapie, Ortotika-protetika, Všeobecné ošetřovatelství, Zdravotnické záchranářství, Porodní asistence.

Fakulta zdravotnických studií, Západočeská univerzita v Plzni

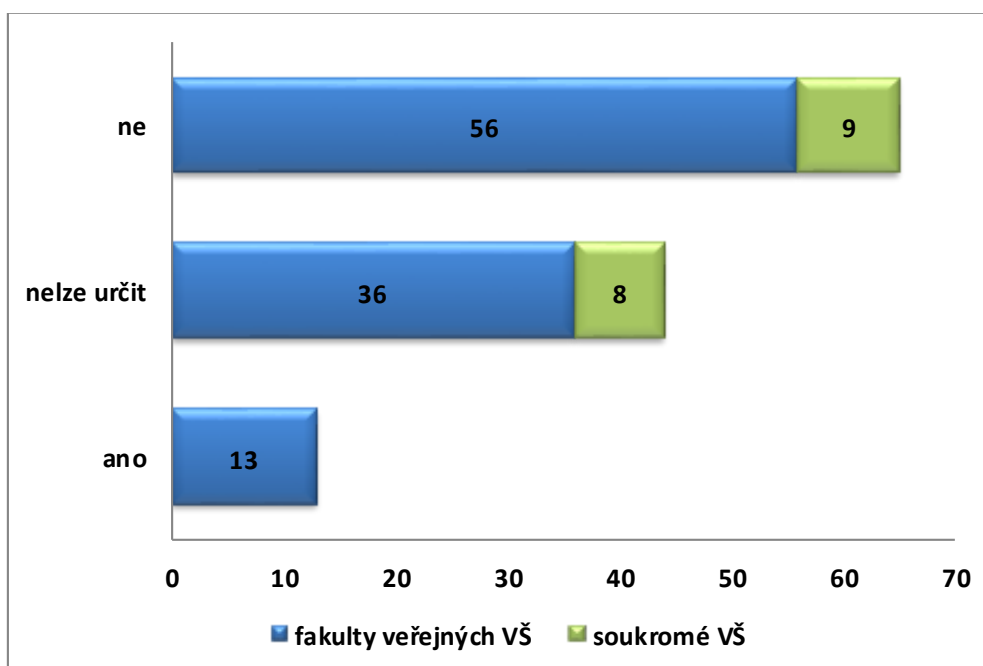
4.10 Průběh studia studentů se zdravotním postižením

Efektivita poskytovaných servisních a organizačních opatření spolu se zdravotním stavem může zásadním způsobem ovlivnit průběh studia studentů se zdravotním postižením. V rámci průzkumu tak bylo zjišťováno, zda má dle zkušenosti vysokých škol existence zdravotního postižení faktický vliv na častější prodlužování, přerušování či ukončování studia.

V rámci dotazníkového šetření přibližně polovina veřejných i soukromých vysokých škol uvedla, že zdravotní postižení nemá zásadnější vliv na studium, tedy že studenti se zdravotním postižením ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení studium častěji neprodlužují (53 %), nepřerušují (49 %) ani neukončují (56 %), s výjimkou studentů, u nichž dojde v průběhu studia k výraznému zhoršení jejich zdravotního stavu.

Jako častější vyhodnotilo prodloužení a přerušení studia studentů se zdravotním postižením celkem pouze 13 vysokých škol. Častější ukončení studia těchto studentů uvedla jedna fakulta veřejné vysoké školy a jedna vysoká škola soukromá. Zbývající respondenti uvedli, že vzhledem k mnoha proměnným nelze případný rozdíl hodnověrně určit.

Graf 16 Studenti se zdravotním postižením prodlužují studium častěji ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení

Komentáře:

Rozložení četnosti prodlužování studia studentů se zdravotním postižením na PdF UP nevykazuje zásadní statistické rozdíly proti souboru studentů bez zdravotního postižení.

Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

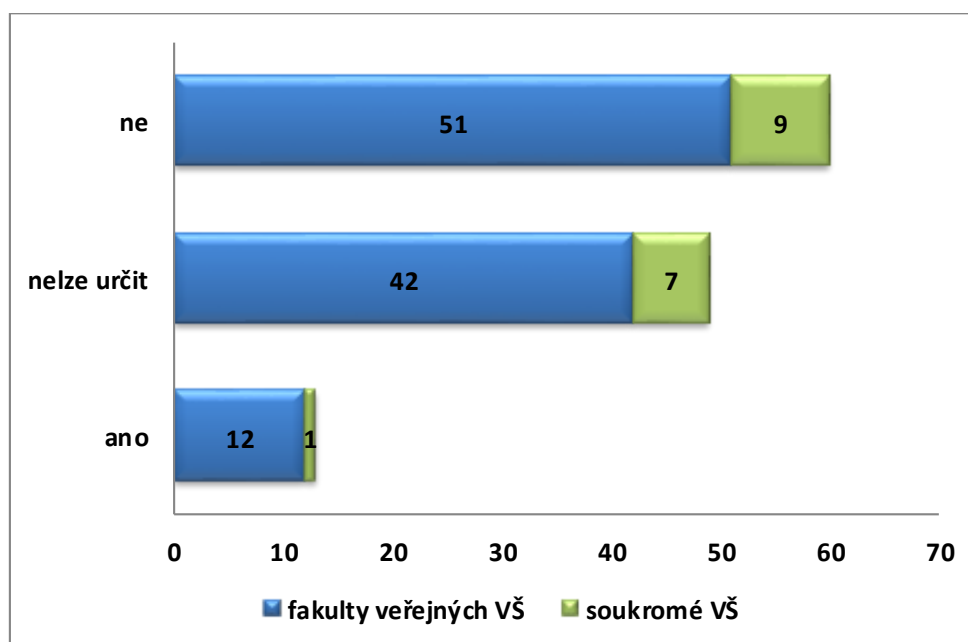
Ano, celková náročnost studia je velmi vysoká a mnoho studentů s SP potřebuje více času z důvodu své diagnózy.

Matematicko-fyzikální fakulta, Univerzita Karlova

Na základě šetření provedeného v průběhu ak. roku 2018/19 a 2019/2020 bylo prokázáno, že u studentů se zdravotním postižením nedochází k častějšímu prodlužování studia než u studentů bez zdravotního postižení.

Západočeská univerzita v Plzni

Graf 17 Studenti se zdravotním postižením přerušují studium častěji ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení

Komentáře:

Zpravidla se jedná o zhoršení zdravotního stavu, ale to neplatí u studentů s SPU, kterých máme nejvíce, ti studium častěji nepřerušují.

Lékařská fakulta, Ostravská univerzita

Ze skupiny studentů se zdravotním postižením přerušují nejčastěji studenti s psychiatrickými problémy, důvodem je zhoršení psychického stavu.

Farmaceutická fakulta v Hradci Králové, Univerzita Karlova

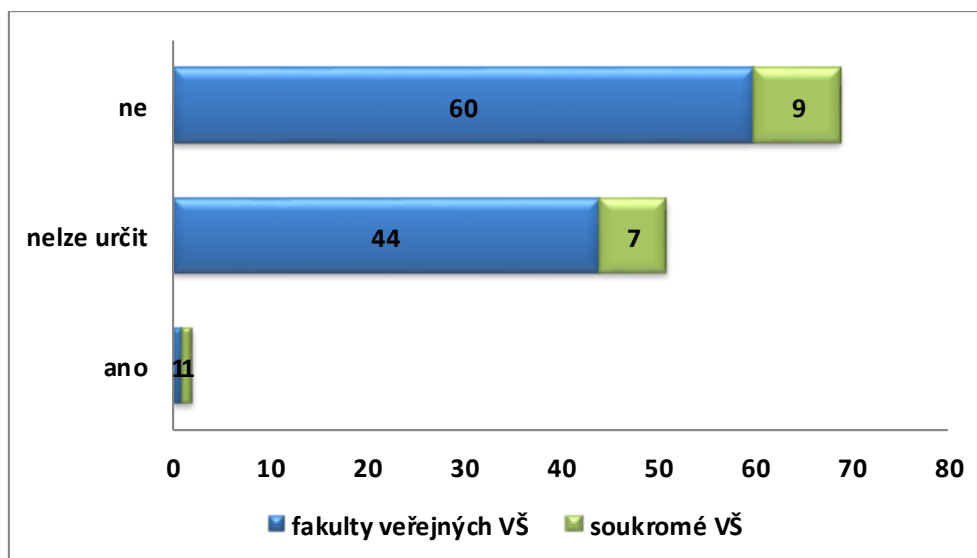
Vzhledem k malému počtu studentů se zdravotním postižením nelze určit, zda jejich případné studijní problémy souvisejí s jejich handicapem. Lze jen odhadovat, že jejich studijní úspěšnost je stejná jako u ostatních studentů.

Fakulta elektrotechniky a informatiky, Univerzita Pardubice

Skupina těchto studentů je velmi malá, tedy když student z této skupiny přeruší studium, je to statisticky významnější. Při porovnání absolutních čísel ale nejde o vyšší frekvenci, i proto, že těmto studentům umožňujeme prodloužení studijního období apod. Počet studentů se SP, žádajících o přerušení nejčastěji souvisí s relapsem onemocnění, potřebou např. hospitalizace (i zde nabízíme možnost studovat distančně – dle povahy předmětu, aby student přerušovat nemusel).

Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r. o.

Graf 18 Studenti se zdravotním postižením ukončují studium častěji ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení

Komentáře:

Ukončují-li studenti se zdravotním postižením své studium předčasně, děje se tak primárně v prvních ročnících studia – hlavním důvodem bývá nevhodně zvolený studijní program. Ve většině případů si v prvním ročníku zvolí nový studijní program.

Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Studium ukončují studenti se SP spíš pro chybějící znalosti ze středoškolského studia (např. v oblasti matematiky).

Fakulta ekonomicko-správní, Univerzita Pardubice

Všichni studenti, kteří žádali o status studenta se specifickými potřebami, studium řádně dokončili (většinou i ve standardním termínu).

Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r. o.

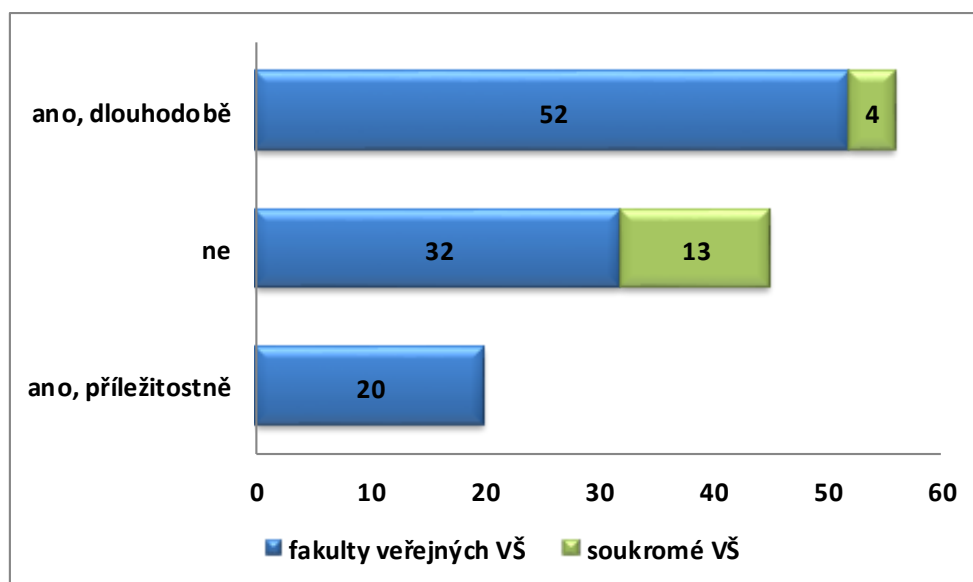
4.11 Spolupráce se středními školami

Navázání spolupráce se středními školami napomáhá motivovat studenty k zájmu o vysokoškolské vzdělávání. Prostřednictvím přednášek, workshopů, exkurzí a dalších akcí mají studenti se zdravotním postižením studující na středních školách možnost seznámit se s možnostmi studia na vysoké škole včetně činnosti centra podpory, rozsahu poskytovaných opatření či bezbariérovou přístupností.

Dlouhodobou spoluprací má se středními školami dle průzkumu navázáno 62 % fakult vysokých škol, 26 % s nimi spolupracuje příležitostně. 42 % z nich uvedlo, že obdobnou spoluprací navázanou nemají.

U soukromých vysokých škol není spolupráce se středními školami tak častá, spoluprací mají navázanou pouze 4 z nich (23 %).

Graf 19 Bližší spolupráce se středními školami včetně poskytování informací o tom, že studium je vhodné i pro osoby se zdravotním postižením

Příklady dobré praxe:

Fakulta pravidelně pořádá dny otevřených dveří a návštěvy středních škol s propagací studia, přičemž je upozorněno i na vybavení umožňující bezbariérový přístup a na možnost individuálního přístupu vzhledem k potřebám studentů.

Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií, Technická univerzita v Liberci

Fakulta spolupracuje s odbornými školami se zaměřením na dopravu. Jsou-li mezi zájemci i osoby se zdravotním postižením, upozorníme je i na možnosti, které na naší fakultě mají. Je předán i kontakt na fakultního koordinátora pro studenty se specifickými potřebami.

Dopravní fakulta Jana Pernera, Univerzita Pardubice

4.12 Náměty na opatření, která by vedla ke zvýšení počtu studentů se zdravotním postižením na vysokých školách

Mezi nejčastěji zmiňovaná opatření, která by dle vysokých škol mohla napomoci zvýšení zájmu osob se zdravotním postižením o studium na vysokých školách, patří zejména zachování finanční podpory pro vyrovnání příležitostí studentů se specifickými potřebami poskytované MŠMT a podpora a propagace center podpory pro tyto studenty ze strany jednotlivých vysokých škol. Dále je dle vysokých škol potřebné i nadále pokračovat v odstraňování architektonických bariér, a to nejen v budovách vysokých škol, ale také v dalších budovách včetně kolejí a menz.

Neméně důležitý je také rozvoj informačních aktivit, např. pořádání besed a rozhovorů se studenty a absolventy vysokých škol se specifickými potřebami o průběhu jejich studia či posílení spolupráce se středními školami.

Dalšími zmiňovanými opatřeními bylo umožnění asistenční pomoci z řad studentů, peer tutoring či akreditace plně distančního online studia.

5 Závěr

Průzkumu přístupnosti vysokých škol se zúčastnilo 19 veřejných vysokých škol univerzitního typu prostřednictvím 106 fakult a 18 vysokých škol soukromých. Na základě dotazníkového šetření byly zjišťovány informace o přijatých opatřeních na podporu studia osob se zdravotním postižením na jednotlivých vysokých školách a jejich fakultách, o počtu studentů se zdravotním postižením, o technickém a materiálním vybavení pro tyto studenty či jim poskytovaných službách.

Povinnost činit všechna dostupná opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole je upravena v § 21 odst. 1 písm. e) vysokoškolského zákona, který se vztahuje na všechny veřejné vysoké školy. Soukromé vysoké školy obdobnou povinností zákonem stanovenou nemají.

Za účelem naplňování této povinnosti poskytuje MŠMT veřejným vysokým školám příspěvek, a to v souladu s Metodickým pokynem k financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami. Typologie těchto studentů je realizována na základě funkčního principu, v rámci kterého je posuzován dopad zdravotního postižení nebo znevýhodnění na průběh vysokoškolského vzdělávání. Tito studenti jsou pro účely nastavení vhodných opatření rozděleni do šesti kategorií (studenti se zrakovým postižením, studenti se sluchovým postižením, studenti s pohybovým postižením, studenti se specifickými poruchami učení, studenti s poruchou autistického spektra a studenti s psychickou poruchou či obtížemi, včetně neautistických neurovývojových poruch, tj. narušených jazykových, řečových a jiných komunikačních schopností, nebo chronickým somatickým onemocněním).

Z průzkumu vyplynulo, že se počet studentů se specifickými potřebami od roku 2011 kontinuálně zvyšuje. V akademickém roce 2020/2021 bylo vysokými školami evidováno celkem 2.937 studentů se specifickými potřebami, v porovnání s počtem těchto studentů v akademickém roce 2010/2011 je zde patrný nárůst o více než 350 %. Nejvýrazněji se navýšil počet studentů se specifickými poruchami učení, počet studentů s psychiatrickým onemocněním a s poruchou autistického spektra. Naopak počty studentů se zrakovým, sluchovým nebo pohybovým postižením vzrůstají jen nepatrně. Studenti se specifickými poruchami učení pak tvoří téměř polovinu všech evidovaných studentů se specifickými potřebami (44,7 %), druhou nejpočetnější skupinu tvoří s větším odstupem studenti s psychiatrickým onemocněním s 15,6 % a studenti s pohybovým postižením (10 %). Nejméně početnou skupinu tvoří studenti s poruchou jazykových, řečových či jiných komunikačních schopností (2 %), studenti s poruchou autistického spektra (5,3 %) a studenti se zrakovým postižením (5,5 %).

Opatření na podporu vyrovnání příležitostí pro studenty se specifickými potřebami jsou přijímány jednotlivými vysokými školami samostatně, většinou v rámci vnitřních předpisů. Na veřejných vysokých školách jsou za tímto účelem zřizována specializovaná centra podpory, která se poskytováním a zajišťováním podmínek pro studium těchto studentů systematicky a kontinuálně zabývají. Obdobná centra nebyla dle průzkumu doposud zřízena pouze u tří veřejných vysokých škol (10 fakult) zapojených do průzkumu. Na většině fakult je k dispozici také koordinátor či kontaktní osoba, která zprostředkovává kontakt s centrem podpory. Opačná situace je u soukromých vysokých škol, většina z nich obdobnou funkci zřízenou nemá a tuto problematiku nemá upravenou ani žádným vnitřním předpisem.

Dle Metodického pokynu MŠMT lze opatření k vyrovnání příležitostí studentů se specifickými potřebami rozdělit na dva okruhy, a to na ta, která zajišťují univerzální přístupnost vysokoškolského prostředí bez ohledu na potřeby konkrétního studenta (např. bezbariérová přístupnost budov, vhodné technické vybavení nebo přístupnost informačních systémů) a na ta, která vychází z potřeb konkrétního studenta (např. individuální výuka či studijní asistence).

V rámci standardů univerzální studijní přístupnosti, tedy prvního okruhu opatření, se průzkum zabýval přístupností budov, internetových stránek a studijních a informačních systémů. Většina veřejných i soukromých vysokých škol zapojených do průzkumu uvedla, že jsou jejich budovy a areály částečně bezbariérově přístupné,⁷ a to zejména pro osoby s omezenou schopností pohybu (výtahy, rampy, bezbariérové WC). Veřejné vysoké školy daleko častěji v porovnání s vysokými školami soukromými realizují úpravy zajišťující přístupnost také osobám se zrakovým a sluchovým postižením (např. hlasovou navigaci, indukční smyčku).

Přístupnost internetových stránek vysokých škol a dalších povinných subjektů je upravena zákonem o přístupnosti, vysoké školy však nemají povinnost zajistit přístupnost stránek v plném rozsahu. Povinnost se vztahuje pouze na informace, které je škola povinna zveřejňovat např. podle zákona o vysokých školách či zákona o svobodném přístupu k informacím. Přístupné tak musí být zejména informace o lhůtě pro podání přihlášek, podmínky přijetí ke studiu nebo rámcový obsah přijímací zkoušky. Na zajištění přístupnosti informačních a studijních systémů se obdobná povinnost nevztahuje, vždy záleží na přístupnosti konkrétního programu/systému, který vysoká škola využívá. Více než

---

⁷ Nenaplnují všechny požadavky vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

polovina fakult veřejných vysokých škol uvedla, že jsou jejich informační a studijní systémy přístupné, stále je však vysoké množství škol, jejichž systémy v plném rozsahu přístupné nejsou.

Na opatření z druhého okruhu, tedy ta, která jsou zajišťována a poskytována konkrétnímu studentovi na základě funkční diagnostiky, poskytuje MŠMT veřejným vysokým školám příspěvek. Daná opatření se dle obdobných kritérií poskytují také uchazečům o studium v rámci přijímacího řízení. Téměř 90 % fakult veřejných vysokých škol uvedlo, že opatření k vyrovnání příležitostí při přijímacím řízení fakticky realizuje, na zbývajících fakultách jsou studenti přijímáni ke studiu pouze na základě předchozích studijních výsledků, zajišťování podpory a pomoci tedy není v tomto případě potřebné.

V průběhu studia je pak studentům se specifickými potřebami zajišťováno a poskytováno široké spektrum servisních a organizačních opatření (časová kompenzace, individuální výuka, organizační a režijní opatření, osobní a studijní asistence, prostorová orientace, prepisovatelský, tlumočnický a zapisovatelský servis či zpracování studijní literatury). Tato opatření poskytují v plné šíři téměř všechny veřejné vysoké školy.

Soukromé vysoké školy opatření v takovém rozsahu dle průzkumu zpravidla nerealizují, mimo nezajištění financování i proto, že nemají tolik studentů ani uchazečů se zdravotním postižením. Většina z nich však uvedla, že je schopna a ochotna potřebná opatření v případě potřeby zajistit.

Efektivita a rozsah poskytovaných opatření spolu se zdravotním stavem může zásadním způsobem ovlivnit průběh studia studentů se zdravotním postižením. V rámci dotazníkového šetření přibližně polovina veřejných i soukromých vysokých škol uvedla, že zdravotní postižení nemá zásadnější vliv na studium, tedy že studenti se zdravotním postižením ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení studium častěji neprodlužují, nepřerušují ani neukončují, s výjimkou studentů, u nichž dojde v průběhu studia k výraznému zhoršení jejich zdravotního stavu. Jako častější vyhodnotilo prodloužení a přerušení studia studentů se zdravotním postižením celkem pouze 13 vysokých škol. Častější ukončení studia těchto studentů uvedla jedna fakulta veřejné vysoké školy a jedna vysoká škola soukromá. Tyto závěry tak vyvrací častý předsudek, že osoby se zdravotním postižením studium z důvodu svého zdravotního postižení nezvládnou. S motivací a vhodně nastavenou podporou a pomocí jsou však tito studenti v porovnání s ostatními studenty stejně úspěšní.

V rámci průzkumu bylo také zjišťováno, jakým způsobem a v jakém rozsahu jsou témata dotýkající se zdravotního postižení začleněna do studijních programů vysokých škol.

Specializované přednášky upozorňující na tuto problematiku v obecné rovině pořádá dle průzkumu v různém rozsahu (v rámci povinných/volitelných předmětů, workshopů či konferencí) více než polovina veřejných vysokých škol, u soukromých vysokých škol pak není vzdělávání v této oblasti běžné, přednášky či osvětové akce pořádá pouze 10 z nich.

Klíčové je vzdělávání budoucích odborníků v oblastech, které se života osob se zdravotním postižením bezprostředně dotýkají a které do značné míry ovlivňují jeho kvalitu (např. vzdělávání ve zdravotnictví, sociálních službách a pedagogice či v oblasti bezbariérového užívání staveb nebo návrhu kompenzačních pomůcek). Problematiku prevence zdravotního postižení a rehabilitace má do vzdělávání začleněnou celkem 30 fakult veřejných vysokých škol a 7 soukromých vysokých škol včetně všech lékařských fakult a fakult a soukromých vysokých škol věnujících se vzdělávání v oblasti zdravotnictví, sociální práce a pedagogiky. Taktéž problematika bezbariérového užívání staveb je dle průzkumu součástí studijních programů všech fakult architektury i fakult stavebních. Celkem se tato oblast vyučuje na 26 fakultách veřejných vysokých škol a 1 soukromé vysoké škole.

Závěrem lze konstatovat, že nastavená opatření k vyrovnání příležitostí studentů se specifickými potřebami, systém poskytování příspěvků a dotací spolu s aktivním přístupem vysokých škol napomohly v posledních deseti letech k výraznému zlepšení podmínek pro studium osob se zdravotním postižením na vysokých školách. I přesto je však potřebné v těchto snahách pokračovat i nadále a dle nastavených trendů rozvíjet přístupnost všech aspektů vysokoškolského vzdělávání.

6 Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet studentů se specifickými potřebami dle druhu postižení – výsledek průzkumu	10
--	----

7 Seznam grafů

Graf 1 Podíl osob se zdravotním postižením z celkového počtu obyvatel	8
Graf 2 Dosažené vzdělání osob se zdravotním postižením a obyvatelstva celkem ve věku 35–49 let.....	9
Graf 3 Počet studentů se specifickými potřebami dle statistik MŠMT.....	10
Graf 4 Vývoj počtu studentů dle druhu zdravotního postižení	11
Graf 5 Bezbariérová přístupnost budov vysokých škol.....	13
Graf 6 Existence specializovaného centra podpory studentů se specifickými potřebami	15
Graf 7 Existence pozice koordinátora pro studenty se SP na soukromých VŠ	15
Graf 8 Přístupnost studijního a informačního systému (SIS).....	17
Graf 9 Úprava opatření k zajištění vyrovnaní příležitostí při přijímacím řízení	18
Graf 10 Možnost zapůjčení speciálních pomůcek či existence specializované učebny vybavené technickými pomůckami pro osoby se zrakovým postižením	19
Graf 11 Dokumenty a studijní materiály jsou k dispozici také v digitální podobě přístupné pro osoby se zrakovým postižením	20
Graf 12 Zajišťování tlumočení do českého znakového jazyka, přepisu atd. pro studenty se sluchovým postižením.....	21
Graf 13 Pořádání specializovaných přednášek v rámci studia upozorňujících na problematiku týkající se osob se zdravotním postižením.....	23
Graf 14 Začlenění vzdělávání v oblasti odstraňování architektonických bariér do studijních programů.....	24

Graf 15 Začlenění vzdělávání zaměřeného na problematiku zdravotního postižení, jeho prevenci a včasnou rehabilitaci do studijních programů	26
Graf 16 Studenti se zdravotním postižením prodlužují studium častěji ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení.....	27
Graf 17 Studenti se zdravotním postižením přerušují studium častěji ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení	28
Graf 18 Studenti se zdravotním postižením ukončují studium častěji ve srovnání se studenty bez zdravotního postižení	29
Graf 19 Bližší spolupráce se středními školami včetně poskytování informací o tom, že studium je vhodné i pro osoby se zdravotním postižením.....	30